

[Strona Główna](#) > ... > [Sprawy Rodzinne I Dziedziczenie](#) > [Władza Rodzicielska – Opieka I Prawo Do Kontaktów Z Dzieckiem](#) > [France](#)

Władza rodzicielska – opieka i prawo do kontaktów z dzieckiem

Autor treści:

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

1 Co w praktyce oznacza termin prawny „władza rodzicielska”? Jakie prawa i obowiązki ma osoba sprawująca władzę rodzicielską?

We Francji władza rodzicielska oznacza zbiór obowiązków i praw mających na celu dobro dziecka.

Władza rodzicielska przysługuje rodzicom do chwili osiągnięcia przez dziecko pełnoletności lub do chwili uwolnienia dziecka spod władzy rodzicielskiej (*émancipation*).

Rodzice mają obowiązek chronić bezpieczeństwo swoich dzieci, ich zdrowie i moralność, zagwarantować im wychowanie i umożliwić rozwój, zapewniając przy tym należyne im szacunek.

Mają również obowiązek ustalić miejsce zwykłego pobytu dziecka, w szczególności w przypadku separacji. Są zobowiązani zapewnić dziecku mieszkanie lub, jeżeli nie są w stanie go zapewnić, umieścić je w pieczy zastępczej.

Ojciec i matka mają prawo i obowiązek nadzoru nad dzieckiem oraz otoczenia go opieką i codzienną troską. Rodzice mogą uregulować stosunki dziecka z osobami trzecimi, a nawet ich zakazać, uwzględniając przy tym wiek dziecka. Są zobowiązani przestrzegać przysługującego dziecku prawa do kontaktu z dziadkami.

Mają też obowiązek zapewnienia dziecku wychowania: dostępu do szkolnictwa, szkolenia zawodowego, edukacji moralnej, obywatelskiej itp. Rodzice decydują o jego wyznaniu religijnym, przy jednoczesnym poszanowaniu dziecka jako osoby. Podejmują oni również decyzje dotyczące leczenia dziecka.

Z chwilą rozpoczęcia wykonywania władzy rodzicielskiej ojciec i matka stają się także przedstawicielami ustawowymi dziecka i z tego tytułu mają obowiązek reprezentowania go we wszystkich czynnościach cywilnoprawnych oraz zarządu jego majątkiem.

Niezależnie od tego, które z rodziców wykonuje władzę rodzicielską, oboje rodzice mają obowiązek łączyć na utrzymanie i uczestniczyć w wychowaniu dzieci proporcjonalnie do swoich możliwości zarobkowych oraz potrzeb dziecka.

2 Kto z reguły sprawuje władzę rodzicielską nad dzieckiem?

Władza rodzicielska przysługuje na równi obojgu rodzicom. W 1970 r. zniesiono we Francji instytucję „władzy ojcowskiej” (*puissance paternelle*).

Wprowadza się rozróżnienie między sytuacją, w której danej osobie przysługuje władza rodzicielska, a sytuacją, w której dana osoba faktycznie wykonuje władzę rodzicielską. Możliwa jest sytuacja, w której jednemu z rodziców przysługuje władza rodzicielska, lecz jej nie wykonuje.

Co do zasady władzę rodzicielską wykonują wspólnie oboje rodzice, z wyjątkiem sytuacji późnego uznania ojcostwa – po upływie roku po narodzinach dziecka (w takim wypadku wspólne wykonywanie władzy rodzicielskiej jest możliwe wyłącznie w przypadku złożenia zgodnego oświadczenia stron przed sądem lub wydania odpowiedniego orzeczenia przez sędziego ds. rodzinnych). Zdarza się zatem, że władzę rodzicielską wykonuje samodzielnie matka, lecz co do zasady wykonują ją wspólnie oboje rodzice.

Ojciec i matka wspólnie wykonujący władzę rodzicielską nad dzieckiem wspólnie podejmują wszystkie ważne decyzje dotyczące dziecka (w sprawie przeprowadzki, zmiany szkoły, operacji chirurgicznej itp.).

Jeżeli jednemu z rodziców przysługuje władza rodzicielska, której jednak nie wykonuje, należy je informować o ważnych decyzjach podejmowanych przez drugie z rodziców, tak aby umożliwić mu wykonywanie prawa i obowiązku sprawowania nadzoru nad dzieckiem. Dzięki uzyskiwaniu takich informacji matka lub ojciec, którzy nie wykonują władzy rodzicielskiej, mogą w stosownych przypadkach, tj. w razie poważnych trudności, zawiadomić placówkę pomocy społecznej lub sąd. Są oni w dalszym ciągu zobowiązani do łożenia na utrzymanie i uczestnictwa w wychowaniu dziecka, w związku z czym może na nich ciążyć obowiązek alimentacyjny. Sędzia może orzec o wspólnym wykonywaniu władzy rodzicielskiej przez rodziców lub powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej wyłącznie jednemu z nich.

3 Jeżeli rodzice nie są w stanie lub nie chcą sprawować władzy rodzicielskiej nad dzieckiem, czy można wyznaczyć inną osobę w ich zastępstwie?

Jeżeli rodzice tymczasowo nie są w stanie zajmować się swoimi dziećmi, mogą umieścić je w pieczy zastępczej. Mogą również złożyć do sądu wnioski o przekazanie władzy rodzicielskiej takiej osobie trzeciej sprawującej pieczę nad dzieckiem. W takim przypadku dochodzi do dobrowolnego przekazania władzy rodzicielskiej.

Jeżeli rodzice narażają dziecko na niebezpieczeństwo, sędzia do spraw małoletnich (*juge des enfants*) na wniosek obojga rodziców lub jednego z nich, osoby sprawującej pieczę nad dzieckiem, kuratora małoletniego lub samego małoletniego bądź prokuratora Republiki może orzec o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej i powierzeniu go albo osobie trzeciej, albo Urzędowi ds. Dzieci i Młodzieży podlegającemu przewodniczącemu rady departamentu.

Co do zasady w przypadku wyraźnego zaniedbywania przez rodziców obowiązków względem dziecka lub braku możliwości wykonywania przez nich władzy rodzicielskiej w całości lub części osoba fizyczna, placówka lub departamentalny Urząd ds. Dzieci i Młodzieży sprawująca lub sprawujący pieczę nad dzieckiem bądź członek rodziny mogą wnieść do sądu o całkowite lub częściowe przekazanie władzy rodzicielskiej. Czasami taką sytuację określa się mianem przymusowego przekazania władzy rodzicielskiej.

Rodzice, w odniesieniu do których zastosowano środki ochrony (np. opiekę lub kuratelę), co do zasady nie są pozbawieni prawa do wykonywania władzy rodzicielskiej. W niektórych sytuacjach, w przypadku spełnienia przesłanek, może jednak dojść do przekazania władzy rodzicielskiej lub ustanowienia opieki dla dobra dziecka.

Jeżeli rodzice dziecka nie żyją lub jeżeli zostali pozbawieni prawa do wykonywania władzy rodzicielskiej (w szczególności w przypadku rodziców nieobecnych lub niebędących w stanie złożyć oświadczenia woli), ustanawia się opiekę i powołuje tzw. radę rodzinną (*conseil de famille*). Rada rodzinna składa się z co najmniej czterech osób wybranych z uwzględnieniem dobra dziecka, spośród których wybiera się opiekuna i opiekuna przydanego (*subrogé tuteur*). Instytucja opieki podlega kontroli sędziego ds. rodzinnych, który pełni funkcję sędziego ds. kurateli i opieki w sprawach dotyczących małoletnich.

Władza rodzicielska stanowi instytucję służącą ochronie porządku publicznego. Jest ona zatem prawem niezbywalnym. Rodzice nie mogą się jej zrzec.

Jeżeli chodzi o wykonywanie władzy rodzicielskiej, rodzice mogą składać do sądu określone wnioski lub podjąć decyzję o wyłącznym wykonywaniu władzy rodzicielskiej przez jedno z rodziców, lecz musi to służyć dobru dziecka.

Kwestie dotyczące wykonywania władzy rodzicielskiej rozstrzyga sąd, chyba że rodzice uzgodnią inaczej w drodze porozumienia. Przekazanie władzy rodzicielskiej osobie trzeciej zawsze podlega kontroli sądowej.

4 Jak rozwiązana jest kwestia przyszłej władzy rodzicielskiej w przypadku rozwodu lub separacji rodziców?

Separacja rodziców nie ma wpływu na zasady dotyczące przyznawania władzy rodzicielskiej. Oboje rodzice w dalszym ciągu mają obowiązek opiekować się dziećmi i wspólnie podejmować wszystkie decyzje, kierując się jego dobrem.

W przypadku braku porozumienia między nimi sędzia ds. rodzinnych – w toku postępowania rozwodowego lub dotyczącego wykonywania władzy rodzicielskiej – ustala warunki wykonywania władzy rodzicielskiej, uwzględniając przy tym:

- 1) praktykę stosowaną uprzednio przez rodziców lub ewentualne zawarte przez nich wcześniej porozumienia;
- 2) odczucia wyrażone przez małoletnie dziecko w trakcie jego przesłuchania przez sędziego;
- 3) zdolność każdego z rodziców do wypełnienia swoich obowiązków i poszanowania praw drugiego z rodziców;
- 4) wynik ewentualnie sporządzonej opinii biegłego, z uwzględnieniem w szczególności wieku dziecka;
- 5) informacje zgromadzone w ramach ewentualnych wywiadów środowiskowych (*enquêtes sociales*) i wywiadów środowiskowych przeprowadzonych na wniosek drugiej strony (*contre-enquêtes sociales*);
- 6) naciski wywierane przez jedno z rodziców na drugie z rodziców lub przemoc stosowaną przez jedno z rodziców wobec drugiego z rodziców, o charakterze fizycznym lub psychicznym.

5 Jeżeli rodzice zawrą porozumienie w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie formalności należy spełnić, aby było ono prawnie wiążące?

Rodzice mogą porozumieć się w sprawie wszystkich środków, jakie należy zastosować dla dobra dziecka, oraz sporządzić – samodzielnie lub przy pomocy mediatora lub adwokatów – porozumienie małżonków o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej (*convention parentale*).

Rodzice mogą następnie złożyć wniosek do sędziego ds. rodzinnych o zatwierdzenie porozumienia, w którym przewidzieli oni warunki wykonywania władzy rodzicielskiej oraz ustalili sposób łożenia na utrzymanie i uczestnictwa w wychowaniu dziecka, w celu nadania mu klauzuli wykonalności.

Sędzia nie może zmienić porozumienia. Sędzia zatwierdza porozumienie, chyba że stwierdzi, że nie służy ono w wystarczający sposób dobru dziecka lub że wyrażona przez rodziców zgoda nie była dobrowolna. Sędzia może wydać orzeczenie bez przeprowadzenia rozprawy.

W przypadku rozwodu za porozumieniem stron oboje rodzice i ich adwokaci mogą również określić warunki wykonywania władzy rodzicielskiej w umowie rozwodowej. Umowę tę podpisują oboje małżonkowie oraz ich adwokaci po okresie do namysłu wynoszącym co najmniej dwa tygodnie, a następnie jej oryginał składa się u notariusza, który nadaje jej klauzulę wykonalności.

Wobec tego – z wyjątkiem rozwodu za porozumieniem stron w formie sporządzonego przez adwokata aktu, którego oryginał zostaje złożony u notariusza – do nadania klauzuli wykonalności porozumieniu małżonków o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej konieczne jest orzeczenie sądu.

6 Jeśli rodzice nie mogą dojść do porozumienia w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie są inne środki rozwiązania sporu bez konieczności oddawania sprawy do sądu?

Jeżeli rodzice nie dojdą do porozumienia i nie chcą skorzystać z drogi sądowej, mogą z własnej inicjatywy skorzystać z mediacji rodzinnej.

Celem mediacji rodzinnej jest przywrócenie komunikacji między rodzicami, aby mogli oni wspólnie dojść do

porozumienia uwzględniającego ich obopólne potrzeby, a w szczególności dobro dziecka. Mediacja rodzinna jest przestrzenią dialogu, która ma umożliwić załagodzenie konfliktu, zbudowanie wzajemnego zrozumienia i zaufania, a tym samym wypracowanie konkretnych rozwiązań zarówno w zakresie organizacji życia rodzinnego, jak i w zakresie finansowym. W przypadku braku porozumienia rodzice mogą skorzystać z drogi sądowej, a w przypadku dojścia do porozumienia mogą złożyć do sądu wnioski o zatwierdzenie ich porozumienia przez sędziego lub – w przypadku rozwodu za porozumieniem stron – zawrzeć je w umowie rozwodowej.

7 Jeśli rodzice udadzą się do sądu, w jakich sprawach dotyczących dziecka może decydować sędzia?

Kwestie dotyczące wykonywania władzy rodzicielskiej rozstrzyga właściwy sędzia ds. rodzinnych.

Sędzia może powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej wyłącznie jednemu z rodziców lub orzec, że oboje rodzice będą ją wykonywać wspólnie.

W przypadku braku porozumienia między rodzicami sędzia może upoważnić jedno z rodziców do podjęcia jednorazowej decyzji, która co do zasady wymagałaby zgody obojga rodziców, np. dotyczącej przeprowadzki dziecka, zmiany szkoły lub operacji chirurgicznej.

Sędzia ds. rodzinnych może również zakazać opuszczania terytorium kraju przez małoletnie dziecko w przypadku braku zgody obojga rodziców, w szczególności gdy zachodzi ryzyko, że jedno z rodziców wyjedzie z dzieckiem za granicę bez zamiaru powrotu, naruszając przy tym prawa drugiego z rodziców.

Sprawy o ustalenie miejsca zwykłego pobytu dziecka – albo u jednego z rodziców, albo naprzemiennie u obojga rodziców – zazwyczaj rozpoznaje sędzia. Jeżeli sędzia ustali, że miejsce zwykłego pobytu dziecka znajduje się u jednego z rodziców, rozstrzyga również kwestię przysługującego drugiemu z rodziców prawa do kontaktów z dzieckiem i do odwiedzin przez dziecko lub prawa do kontaktów z dzieckiem wyłącznie w ciągu dnia.

W przypadku narażenia dziecka na niebezpieczeństwo sędzia może orzec, że ojciec lub matka, któremu lub której przysługuje prawo do kontaktów z dzieckiem, będzie się z nim spotykać w wyznaczonej w tym celu przestrzeni, tj. w neutralnym miejscu spotkań, w którym zapewnia się wsparcie ze strony specjalistów. Zazwyczaj jest to specjalnie przygotowane miejsce, w którym obecni są pracownicy socjalni i psychologowie.

Sędzia ds. rodzinnych jest również właściwy do ustalenia sposobu łożenia na utrzymanie i uczestnictwa w wychowaniu dziecka przez ojca lub matkę, który lub która nie sprawuje nad nim codziennej pieczy. Najczęściej sędzia zasądza świadczenie alimentacyjne wypłacane co miesiąc przez jednego z rodziców na rzecz drugiego.

8 Jeśli sąd powierzy wyłączną władzę rodzicielską jednemu z rodziców, czy oznacza to, że rodzic ten może decydować we wszystkich sprawach dotyczących dziecka bez wcześniejszego porozumienia z drugim rodzicem?

Jeżeli sędzia ustalił, że miejsce zwykłego pobytu dziecka znajduje się u jednego z rodziców, drugie z rodziców – chyba że sędzia orzekł inaczej – w dalszym ciągu wykonuje władzę rodzicielską wspólnie z drugim z rodziców sprawującym pieczę nad dzieckiem, nawet jeżeli dziecko nie odwiedza drugiego z rodziców w jego miejscu zamieszkania. Oboje rodzice mają obowiązek w dalszym ciągu wspólnie podejmować wszystkie ważne decyzje. W razie braku porozumienia rodzice są zobowiązani skorzystać z drogi sądowej. Jeżeli wymaga tego dobro dziecka, sędzia może powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców. Sąd może wydać takie orzeczenie w przypadku niezdolności jednego z rodziców do sprawowania pieczy nad dzieckiem, braku zainteresowania z jego strony, braku możliwości nawiązania z nim kontaktu lub jego systematycznej odmowy współpracy, w sytuacji gdy dobro dziecka wymaga szybkiego podejmowania decyzji.

Ojciec lub matka pozbawiony lub pozbawiona prawa do wykonywania władzy rodzicielskiej zachowuje prawo do nadzorowania sposobu wychowania dziecka i uzyskiwania informacji na temat ważnych decyzji dotyczących dziecka.

9 Co w praktyce oznacza decyzja sądu o powierzeniu rodzicom wspólnej opieki nad dzieckiem?

W 1987 r. z francuskiego prawa rodzinnego usunięto instytucję „pieczy nad dzieckiem”.

Na gruncie prawa francuskiego instytucję „wspólnej pieczy” (*garde conjointe*) można rozumieć albo w sposób szerszy jako wspólne wykonywanie władzy rodzicielskiej, albo w sposób węższy jako ustalenie miejsca pobytu dziecka naprzemiennie u obojga rodziców (czasami stosuje się termin „piecza naprzemienna” (*garde alternée*), jednak nie jest on poprawny z prawnego punktu widzenia i należy stosować określenie „naprzemiennie miejsce pobytu” (*résidence fixée en alternance*)).

Co do zasady rodzice wspólnie wykonują władzę rodzicielską bez konieczności rozstrzygnięcia tej kwestii przez sąd. W prawie francuskim funkcjonuje zasada wspólnego rodzicielstwa. Oznacza to, że oboje rodzice w równym stopniu uczestniczą w życiu dziecka i w jego wychowaniu, a także otaczają je codzienną troską.

Wspólne wykonywanie władzy rodzicielskiej oznacza, że rodzice wspólnie podejmują wszystkie ważne decyzje dotyczące dziecka.

Dziecko może również odwiedzać rodziców w sposób naprzemienny, tj. przebywać w miejscach zamieszkania obojga rodziców co drugi tydzień. Takie rozwiązanie wymaga, aby miejsca zamieszkania rodziców znajdowały się blisko siebie i aby komunikacja między rodzicami była płynna. Naprzemienny pobyt dziecka u obojga rodziców nie musi oznaczać, że czas takiego pobytu jest podzielony po równo między rodziców.

Często się zdarza, że rodzice wspólnie wykonują władzę rodzicielską, lecz sąd ustala miejsce zwykłego pobytu dziecka u jednego z rodziców, a drugiemu z rodziców przyznaje prawo do kontaktów z dzieckiem i odwiedzin przez dziecko.

10 Do jakiego sądu lub organu należy się zwrócić z wnioskiem w sprawie władzy rodzicielskiej? Jakie formalności należy spełnić i jakie dokumenty dołączyć do wniosku?

Kwestie dotyczące wykonywania władzy rodzicielskiej rozstrzyga właściwy sędzia ds. rodzinnych. Wszczęcie postępowania przed sędzią ds. rodzinnych następuje poprzez złożenie pozwu w sekretariacie sądu – wspólnie przez obie strony lub samodzielnie przez jedną stronę – lub poprzez wezwanie do stawienia się przed sądem doręczone przez komornika.

Jest to postępowanie ustne nieobjęte przymusem adwokackim. Strony mogą zdecydować o tym, czy chcą skorzystać z usług adwokata.

Pozew powinien zawierać oznaczenie oraz adres stron lub, w stosownych przypadkach, ostatni znany adres pozwanego. Pozew składa się z żądania oraz zwięzłego uzasadnienia. Pozew należy opatrzyć datą i podpisem powoda lub jego adwokata.

Wnoszący pozew ojciec lub wnosząca pozew matka mają obowiązek przedstawić:

- odpis zupełny aktu urodzenia każdego dziecka, którego dotyczy pozew,
- wcześniejsze orzeczenia sądu (w stosownych przypadkach),
- kopię dowodu tożsamości,
- dokument poświadczający miejsce zamieszkania (potwierdzenie uiszczenia czynszu, rachunek za energię elektryczną itp.)

oraz w zależności od charakteru pozwu: kopię ostatniego zawiadomienia o wymiarze podatkowym, ostatniej deklaracji podatkowej, trzech odcinków wypłaty, dokumentów poświadczających pobrane świadczenia społeczne itp.

Sąd może również orzec o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej w toku postępowania rozwodowego. W przypadku rozwodu za porozumieniem stron oboje rodzice muszą wyrazić zgodę na takie ustalenia. Obowiązuje wówczas przymus adwokacki. Po okresie do namysłu oryginał umowy rozwodowej składa się u notariusza, który nadaje jej klauzulę wykonalności. Jeżeli dziecko domaga się wysłuchania, rozwód odbywa się w trybie postępowania sądowego, w toku którego dziecko wysłuchuje sędzia lub wyznaczona przez niego osoba.

W przypadku pozostałych rodzajów rozwodów o rozwodzie orzeka sąd. Obowiązuje wówczas przymus adwokacki.

W każdym wypadku można wysłuchać zdolnego do samodzielnego osądu małoletniego.

11 Jaką procedurę stosuje się w takim przypadku? Czy można zastosować procedurę nadzwyczajną?

W przypadku wniesienia pozwu sekretariat w terminie dwóch tygodni wzywa pozwanego do stawienia się przed sądem listem poleconym za potwierdzeniem odbioru.

Niemniej jeżeli w pozwie wskazano, że pozwany zamieszkuje pod ostatnim znanym adresem, sekretariat wzywa powoda do skorzystania z procedury doręczenia przez komornika.

Za pomocą wszelkich możliwych środków sekretariat powiadamia powoda o miejscu, terminie i godzinie rozprawy.

Sędzia ds. rodzinnych może również rozstrzygnąć kwestie dotyczące władzy rodzicielskiej w toku postępowania rozwodowego (zob. sekcja „Rozwód”).

Sędzia ds. rodzinnych pełni funkcję sędziego właściwego do orzekania w przedmiocie środków tymczasowych w sprawach pilnych. Wniesienie sprawy pilnej w toku postępowania w przedmiocie zastosowania środka tymczasowego może nastąpić poprzez doręczenie wezwania do stawienia się przed sądem. Sędzia rozpoznaje sprawę w trybie kontradyktoryjnym, przeprowadzając rozprawę, oraz wydaje orzeczenie w postaci postanowienia niemającego powagi rzeczy osądzonej co do istoty sprawy. Postępowanie w przedmiocie zastosowania środka tymczasowego pozwala na złożenie do sądu wniosku o szybkie zarządzenie środków tymczasowych w oczekiwaniu na orzeczenie co do istoty sprawy. Wniosek o wszczęcie postępowania w przedmiocie zastosowania środka tymczasowego umożliwia zatem wnioskodawcy ochronę przysługujących mu praw.

Sędzia ds. rodzinnych w toku postępowania w przedmiocie zastosowania środka tymczasowego może zarządzić wszystkie środki tymczasowe, na które nie wniesiono zasadnego zażalenia lub które są uzasadnione ze względu na zaistniały spór. Ponieważ tego rodzaju postępowanie dotyczy wyłącznie środków tymczasowych, w praktyce rzadko się je wszczyna.

W przypadku postępowań o należycie uzasadnionym pilnym charakterze, które wszczęto poprzez wniesienie pozwu, sędzia ds. rodzinnych może zezwolić na doręczenie wezwania do stawienia się na rozprawie wyznaczonej w krótkim terminie. W takim wypadku sędzia orzeka co do istoty sprawy, lecz terminy ulegają skróceniu. Jest to bardzo często stosowane rozwiązanie.

W przewidzianych prawem przypadkach sprawę można skierować do sędziego ds. rodzinnych również w trybie przyspieszonym umożliwiającym wydanie orzeczenia co do istoty sprawy (*procédure accélérée au fond*) – w sprawach rodzinnych jest to możliwe w przypadku bezprawnego uprowadzenia dziecka. Wszczęcie postępowania następuje wówczas poprzez doręczenie wezwania do stawienia się przed sądem, a następnie sędzia wydaje orzeczenie co do istoty sprawy w krótkim terminie. W takim wypadku nie ma konieczności uzasadniania pilnego charakteru sprawy. Sam charakter tego postępowania wymaga szybkiego wyznaczenia terminu rozprawy.

W przypadku przemocy ze strony partnera w art. 515-9 i nast. kodeksu cywilnego przewidziano również możliwość skierowania sprawy w trybie pilnym do sędziego ds. rodzinnych w celu wydania nakazu ochrony. Sędzia wydaje wówczas orzeczenie w terminie sześciu dni od wyznaczenia daty rozprawy (ustawa z dnia 28 grudnia 2019 r.). Ten środek ochrony ma na celu objęcie ochroną małżonków i byłych małżonków, którzy padli ofiarami przemocy fizycznej lub psychicznej, umożliwiając nałożenie zakazu jakichkolwiek kontaktów między nimi, a w razie konieczności również między stosującym przemoc małżonkiem lub byłym małżonkiem a dziećmi.

Wydając nakaz ochrony, sędzia rozstrzyga również kwestię środków regulujących sposób wykonywania władzy rodzicielskiej nad dziećmi. W szczególności sędzia może powierzyć temu z rodziców, który padł ofiarą pomocy, samodzielne wykonywanie władzy rodzicielskiej, pozbawić stosującego przemoc ojca lub stosującą przemoc matkę prawa do kontaktów z dzieckiem i odwiedzin przez dziecko lub przyznać takiemu ojcu lub takiej matce prawo do kontaktów z dzieckiem ograniczone do wyznaczonego miejsca spotkań.

12 Czy można uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Koszty sądowe (wynagrodzenie adwokata, koszty komornika, koszty wywiadu środowiskowego itp.) może pokryć państwo francuskie. Pomoc prawną przyznaje się wnioskodawcy w zależności od jego sytuacji finansowej. Może ona obejmować wszystkie koszty sądowe lub jedynie ich część w zależności od przychodów wnioskodawcy oraz liczby osób pozostających na jego utrzymaniu. Wniosek należy złożyć w biurze pomocy prawnej przy sądzie właściwym w danej sprawie.

13 Czy od decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej przysługuje odwołanie?

Od wyroków sędziego ds. rodzinnych można wnieść apelację w terminie jednego miesiąca, z wyjątkiem wyroków wydanych na podstawie art. 481-1 kodeksu postępowania cywilnego (postępowanie w trybie przyspieszonym umożliwiające wydanie orzeczenia co do istoty sprawy dotyczące bezprawnego uprowadzenia dziecka), od których można wnieść apelację w terminie dwóch tygodni.

Od postanowień sędziego ds. rodzinnych można wnieść zażalenie w terminie dwóch tygodni (np. zastosowanie środka tymczasowego, nakaz ochrony).

Postępowanie w drugiej instancji odbywa się w trybie pisemnym i jest objęte przymusem adwokackim. Toczy się ono przed sądem apelacyjnym.

14 W niektórych przypadkach może zachodzić konieczność wystąpienia do sądu lub innego organu o wykonanie decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej. Jaka procedura ma zastosowanie w takim przypadku?

Orzeczenia sędziego ds. rodzinnych dotyczące władzy rodzicielskiej są wykonalne z mocy prawa.

W przypadku niewykonania orzeczenia sędziego ds. rodzinnych dotyczącego władzy rodzicielskiej – np. w sytuacji, gdy jednemu z rodziców przysługuje prawo do kontaktów z dzieckiem i do odwiedzin przez dziecko, a drugie z rodziców uniemożliwia pierwszemu korzystanie z tego prawa – pierwsze z nich może wnieść skargę do prokuratora Republiki przy sądzie właściwym dla miejsca zamieszkania dziecka. Uniemożliwianie drugiemu z rodziców korzystania z przysługującego mu prawa do kontaktów z dzieckiem i do odwiedzin przez dziecko stanowi występki polegający na nielegalnym zatrzymaniu małoletniego dziecka (*non représentation d'enfant mineur*), za który grozi kara jednego roku pozbawienia wolności i 15 000 euro grzywny.

Sędzia ds. rodzinnych może obwarować grzywną zarządzone środki na wypadek ich niewykonania. W niektórych przypadkach w celu zabezpieczenia wykonania orzeczenia sędzia może nałożyć grzywnę nawet z urzędu. Jeżeli jest to konieczne ze względu na okoliczności sprawy, sędzia może również obwarować grzywną orzeczenie wydane przez innego sędziego, a także porozumienie małżonków o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej zawarte w umowie rozwodowej w przypadku rozwodu za porozumieniem stron.

W sytuacji gdy jedno z rodziców umyślnie uniemożliwia w znaczny lub uporczywy sposób wykonanie orzeczenia, umowy rozwodowej w przypadku rozwodu za porozumieniem stron sporządzonej w postaci dokumentu prywatnego kontrasygnowanego przez adwokatów, którego oryginał złożono u notariusza, lub zatwierdzonego przez sąd porozumienia o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej, sędzia ds. rodzinnych może również nałożyć na to z rodziców grzywnę na podstawie prawa cywilnego, której wysokość nie może przekraczać 10 000 euro.

Ponadto na wniosek sędziego ds. rodzinnych lub zainteresowanego ojca lub zainteresowanej matki prokurator Republiki może skorzystać w trybie nadzwyczajnym z pomocy organów ścigania w celu zapewnienia wykonania orzeczenia sądu, umowy rozwodowej w przypadku rozwodu za porozumieniem stron lub zatwierdzonego przez

sąd porozumienia o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej, na przykład wykonania prawa do kontaktów z dzieckiem i do odwiedzin przez dziecko.

Wobec tego w zależności od przypadku należy zwrócić się do prokuratora Republiki lub sędziego ds. rodzinnych, który wydał orzeczenie.

15 Co należy zrobić, aby orzeczenie dotyczące odpowiedzialności rodzicielskiej wydane przez sąd w jednym państwie członkowskim zostało uznane i wykonane w drugim państwie członkowskim?

Orzeczenia dotyczące władzy rodzicielskiej wydane przez sąd państwa członkowskiego są uznawane i wykonalne we Francji bez konieczności przeprowadzania postępowania w sprawie *exequatur*.

Nie wszystkie orzeczenia dotyczące władzy rodzicielskiej są jednak objęte rygiem natychmiastowej wykonalności, lecz wyłącznie orzeczenia dotyczące prawa do kontaktów z dzieckiem oraz powrotu dziecka. Należy przedstawić świadectwa przewidziane w rozporządzeniu Bruksela II bis. W przypadku pozostałych orzeczeń dotyczących władzy rodzicielskiej wymagana jest klauzula wykonalności nadana na podstawie odpowiedniego świadectwa.

We Francji wnioski o uznanie lub stwierdzenie wykonalności na terytorium Republiki Francuskiej zagranicznych tytułów egzekucyjnych na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczącego jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej składa się do prezesa sądu powszechnego (*tribunal judiciaire*) lub jego zastępcy (art. 509-2 kodeksu postępowania cywilnego). Wnioski skierowane do sędziego nie są objęte przymusem adwokackim.

16 Do którego sądu w danym państwie członkowskim należy się zwrócić, aby wnieść środek zaskarżenia od postanowienia o uznaniu orzeczenia dotyczącego odpowiedzialności rodzicielskiej wydanego przez sąd w innym państwie członkowskim? Jaki rodzaj postępowania ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Zgodnie z art. 21 ust. 3 rozporządzenia każda ze stron może „składać wniosek o uznanie lub nieuznanie orzeczenia”.

We Francji wnioski o wydanie orzeczenia o nieuznaniu orzeczenia dotyczącego władzy rodzicielskiej wydanego przez sąd innego państwa Unii Europejskiej należy kierować do prezesa sądu powszechnego (*tribunal judiciaire*) lub jego zastępcy.

Sąd może uwzględnić taki wniosek wyłącznie z następujących względów:

- sprzeczność z porządkiem publicznym państwa członkowskiego, w którym wystąpiono o uznanie, uwzględniając interes dziecka;
- brak wysłuchania dziecka, w przypadku gdy stanowi to pogwałcenie podstawowych zasad obowiązujących w postępowaniu sądowym w państwie członkowskim, w którym wystąpiono o uznanie;
- naruszenie prawa do obrony;
- uniemożliwienie wykonywania władzy rodzicielskiej;
- niezgodność z orzeczeniem wydanym później albo w państwie członkowskim, w którym wystąpiono o uznanie, albo w innym państwie członkowskim lub państwie trzecim, pod warunkiem że takie orzeczenie spełnia warunki niezbędne do jego uznania w państwie, w którym wystąpiono o uznanie;
- naruszenie zasad postępowania dotyczącego opieki nad dzieckiem.

Orzeczenie prezesa sądu powszechnego można zaskarżyć.

17 Jakie prawo zastosuje sąd w postępowaniu w sprawie odpowiedzialności rodzicielskiej w sytuacji, gdy dziecko lub strony nie mieszkają w danym państwie członkowskim lub są obywatelami różnych państw?

W sprawach z elementem obcym (miejsce zamieszkania jednej ze stron lub dziecka znajdujące się za granicą, zagraniczne obywatelstwo) należy przede wszystkim ustalić, czy sądy francuskie są właściwe do ich rozpoznawania.

Właściwość sądów francuskich

Zgodnie z art. 8 rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. jeżeli miejsce zwykłego pobytu dziecka znajduje się we Francji, właściwe do orzekania w sprawach dotyczących władzy rodzicielskiej są sądy francuskie.

Zgodnie z art. 12 ust. 1 tego rozporządzenia jeżeli sądy francuskie są właściwe do rozpoznania pozwu rozwodowego wniesionego przez małżonków, są również właściwe do rozpoznawania pozwów dotyczących władzy rodzicielskiej, pod warunkiem że rodzice wspólnie wykonują władzę rodzicielską i wyraźnie zaakceptowali właściwość sądów francuskich oraz że leży to w najlepszym interesie dziecka.

Zgodnie z art. 12 ust. 3 wyżej wymienionego rozporządzenia sądy państwa członkowskiego są również właściwe do rozpoznawania spraw dotyczących władzy rodzicielskiej w postępowaniach innych niż określone w ust. 1, gdy dziecko ma istotne związki z tym państwem członkowskim, zwłaszcza z tego tytułu, że jedna z osób wykonujących władzę rodzicielską zwykle zamieszkuje w tym państwie członkowskim lub dziecko jest obywatelem tego państwa członkowskiego, wszystkie strony postępowania zaakceptowały właściwość sądów wyraźnie lub w inny bezsporny sposób w chwili wytoczenia powództwa oraz leży to w najlepszym interesie dziecka.

Może również dojść do rozszerzenia właściwości sędziego właściwego dla wcześniejszego miejsca zwykłego pobytu dziecka w przypadku, gdy dziecko przeprowadziło się do innego państwa członkowskiego mniej niż trzy miesiące wcześniej i gdy sprawa dotyczy zmiany zasad wykonywania prawa do kontaktów z dzieckiem.

Ponadto zgodnie z art. 13 rozporządzenia Rady nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. jeżeli nie można ustalić miejsca stałego zamieszkania dziecka i nie można ustalić właściwości na podstawie art. 12, do orzekania właściwe są sądy francuskie, pod warunkiem że dziecko jest obecne na terytorium Francji i że nie można ustalić jego miejsca stałego zamieszkania (małoletni uchodźcy lub wysiedleńcy).

W niektórych przypadkach właściwość sądów francuskich może również wynikać z innej umowy międzynarodowej lub z zasad francuskiego prawa prywatnego międzynarodowego.

Prawo właściwe

W tym zakresie Francja stosuje art. 15 konwencji haskiej z dnia 19 października 1996 r. o jurysdykcji, prawie właściwym, uznawaniu, wykonywaniu i współpracy w zakresie odpowiedzialności rodzicielskiej oraz środków ochrony dzieci. Wobec tego – z wyjątkami przewidzianymi w konwencji – w celu rozstrzygnięcia kwestii dotyczących władzy rodzicielskiej sędzia właściwy stosuje prawo swojego państwa.

W rezultacie jeżeli sędzia francuski jest właściwy do orzekania w sprawach dotyczących władzy rodzicielskiej, stosuje prawo francuskie (prawo państwa sądu orzekającego).

W wyjątkowych sytuacjach sędzia stosuje prawo państwa, z którym sprawa jest najściślej związana, jeżeli jest to wymagane przez wzgląd na ochronę małoletniego.

Ta strona jest częścią portalu [Twoja Europa](#).

Państwa [opinia](#) na temat przydatności przedstawionych informacji jest dla nas ważna.

Ostatnia aktualizacja: 10/08/2021

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.